

Barnkriminaliteten

Ett försummat problem i debatten om ungdomsbrottsligheten

Av doktor John Ingvar Ek, Malmö.

Under debatten om ungdomsbrottsligheten framskymtar då och då betydelsen av ungdomskriminaliteten nedom den straffrättsliga åldern. I Skandinavien har på senare tid bl. a. Knut Sveri i Nordisk Tidskrift for Kriminalvidenskab pekat på ungdomskriminalitetens och särskilt barnkriminalitetens roll i samband med det allmänna brottsbekämpandet. Sveri hävdar, att de flesta vaneförbrytare begynner sin karriär i ungdomsligor vid 12—13 års ålder. Han hänvisar även till en studie av Ödegård, som bland 39 återfallsförbrytare i åldern 18—23 år fann en kontinuerlig kriminalitet från skoltiden i icke mindre än 25 fall. Sveri menar, att man i alltför hög grad uppmärksammat tiden efter straffmyndighetsgränsen. Skall man få en fullständig uppfattning om vaneförbrytarnas utveckling, får man starta senast med åldersgruppen 10—12 år och allra helst gå ända ner till 5 år.

En påminnelse om vikten av att ingripa mot underåriga lagöverträdare har även givits i Kungl. Socialstyrelsens Råd och anvisningar i socialvårdsfrågor nr 111, februari 1959. Där erinras om att barnavårdsnämnderna på så tidigt stadium som möjligt bör effektivt omhändertaga eller på annat sätt ordna för sådana barn, som visat kriminella tendenser eller växer upp i klart olämpliga miljöer.

För att få en uppfattning om hur långt tillbaka vanartstendenser kan förekomma i ett klientel svenska ungdomsbrottslingar av i dag, har författaren granskat 75 åtalseftergiftsfall jämlikt 1944 års lag om eftergift av åtal mot vissa underåriga, vilka av åklagaren i Malmö remitterats till barnavårdsnämnden för yttrande. Dessa 75 ynglingar utgör samtliga i Malmö hemmahörande, som blivit föremål för åklagarens beslut i åtalsfrågan

jämlikt ovannämnda lag under år 1958 och som vid tidpunkten för åklagarens handläggning fyllt 15 men ej 16 år.

De hjälpmedel som stått till buds har varit barnavårdsnämndens personakter och polisens register över minderåriga lagöverträdare. Barnavårdsnämndens handlingar består av protokollsutdrag, polisrapporter samt socialutredningar med kort skildring av hemmiljön, uppväxtförhållanden och skolgång. Oftast finnes uttalanden från lärare och arbetsgivare.

För de 75 ynglingarna fördelar sig åldern för vanartens debut enligt nedanstående tabell. Medelåldern blir 12,7 år och dessa 15-åringar, för vilka åtalseftergift övervägts och i allmänhet beviljats, har således i genomsnitt varit kända hos barnavårdsnämnd eller polis minst 2,3 år före den tidpunkt de begick den åtalbara gärningen.

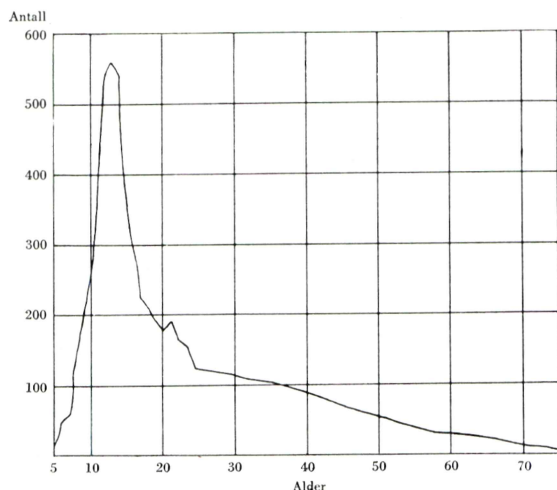
Tabell 1. Åldern vid första av myndigheter kända förseelse för 75 ungdomsbrottslingar i Malmö.

Ålder	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15 år
Antal	3	1	2	1	5	6	8	13	11	25

Jämför man dessa siffror med den kurva över åldersfördelningen för norska lagöverträdare från 1957, som Sveri anför i Nordisk Tidskrift for Kriminalvidenskab (se fig. 1), avviker malmömaterialet så till vida, att maximum kommer vid något senare ålder. Den starka stegringen för åldrarna upp mot 15 år är dock markant även i det svenska klientelet.

Kring 14—15-åren når således antalet kriminella handlingar en extrem anhopning jämfört med den vuxna kriminaliteten. Detta förhållande är naturligt, eftersom individen då erhåller

Fig. 1. Åldersfördelningen för norska lagöverträdare 1957
(enl. Sveri).

kroppsliga och andliga resurser till vuxna verksamheter samtidigt som anpassningen till de vuxnas levnadsformer ännu är ofullständig.

Eftersom man alltså kan peka på en hart när fysiologisk förklaring till de ökade rättskonflikterna för åldrarna kring 15 åren vore det motiverat att undersöka hur det klientel, som först vid denna ålder debuterar med brottslighet, skiljer sig från sådana ungdomar, som redan i lägre åldrar gjort sig skyldiga till kriminella handlingar.

I detta syfte har därför utöver uppgifter om tidigare vanart även en del andra data noterats beträffande de undersökta ynglingarna. Så har t. ex. den för åtalseftergift aktuella brottsligheten bedömts i varje enskilt fall och indelats i "godartade, tillfälliga förseelser" eller "planlagda, grövre förbrytelser". Den förstnämnda verksamheten är närmast sådan, som i lagstiftningen åsyftas för erhållande av åtalseftergift, nämligen kriminella handlingar i hastigt mod, engångsförseelser av godartad natur etc. Den senare består av mera överlagd och systematisk brottslighet, vanligen under ligabildning.

Vidare har uppgifter om familjen åtnjutit so-

cialvård eller om någon av föräldrarna förekommit hos nykterhetsnämnden registrerats, likaså om probanden är född utom äktenskapet, om föräldrarna är skilda, om någon familjemedlem straffats eller omhändertagits för skyddsuppföstran. I några fall har hemmiljön i jämförelse med de övriga förefallit påfallande god, vilket särskilt antecknats, liksom om probanderna gått i hjälpklass, varit kvarsittare eller haft nedsatt betyg i uppförande eller ordning.

Nedanstående tabell ger i procentsiffror frekvensen av ovan nämnda data. Ungdomarna är därvid indelade i två grupper, dels de, som begått sina första kända förseelser vid 13—15 års ålder, dels de, som redan före 13 års ålder varit uppmärksammade av myndigheterna.

Eftersom antalet undersökta endast utgör 75 st. får de angivna procentsiffrorna tagas med reservation, men de tendenser som framkommit har också påvisats i andra sammanhang och resultaten kan därför tjäna som utgångspunkt för diskussion av de berörda ungdomsproblemen.

Tabell 2. Vissa data uttryckt i procentsiffror för två grupper ungdomsbrottslingar med olika ålder vid den första av myndighet antecknade förseelsen.

Debutålder	15—13 år	12—6 år
Antalet ynglingar i resp. grupp	49	26
	Antal Procent	Antal Procent
"Godartade, tillfälliga förseelser"	9 = 18 %	1 = 4 %
Utomäktenskaplig börd	7 = 14 %	5 = 19 %
Föräldrarna skilda	10 = 20 %	5 = 19 %
Socialhjälp åt familjen	21 = 43 %	13 = 50 %
Etylism i familjen	14 = 28 %	8 = 31 %
Straffad familjemedlem	8 = 16 %	4 = 15 %
Hjälpklass el. kvarsittning	6 = 12 %	6 = 23 %
Sänkt uppförandebetyg	6 = 12 %	5 = 19 %
Från "gott hem"	7 = 14 %	2 = 8 %

Alla de i tabell 2 anförda uppgifterna kommer naturligtvis att vara minimisiffror. Så har t. ex. många av ynglingarna anteckningar om att de

misskött skolan, skolkat, varit aggressiva, oppositionella etc. utan att de vid ifrågavarande undersökning inräknats i gruppen med sänkt sedebetyg, eftersom intet uppgivits om dylik åtgärd från skolans sida. En del tidiga anteckningar hos polis eller barnavårdsnämnd har antagligen ibland undgått utredarna. Man måste också räkna med att vanart i för- och småskoleåldern mindre ofta kommer till myndighets kännedom än när det gäller äldre barn.

Naturligtvis hade en utförligare personundersökning med t. ex. frågeformulär till lärare och anhöriga kunnat ge betydligt mera material, inte minst om vederbörandes uppträdande under lek- och småskoleålder, men p. g. a. de gällande sekretessbestämmelserna kan inte detta ifrågakomma. Att vissa data överrepresenterats i endera av åldersgrupperna finns emellertid inte skäl att misstänka, och reservationen för minimisiffrorna gäller i lika mån för båda ålderskategorierna.

Resultatet av uppdelningen pekar på några betydande skillnader mellan de två grupperna. I den äldre gruppen förekommer i inte mindre än 18 % "godartade, tillfälliga förseelser", medan den yngre gruppen endast visar 4 %. Vidare har man bland de äldre i inte mindre än 14 % påfallande goda hemmiljöer, medan motsvarande siffra för de vid yngre ålder debuterande är 8 %. I den yngre gruppen förekommer dubbelt så många med anteckningar om hjälpklass eller kvarsittning samt även en högre procentsiffra för sänkta uppförande- och ordningsbetyg (12 % för de äldre och 19 % för de yngre). I övriga avseenden avviker de båda ålderskategorierna föga från varandra.

Sammanfattningsvis kan man säga, att resultatet helt styrker antagandet att tidig debut i kriminalitet är positivt korrelerat till socialpsykiatriska sjukdomssymtom. De som redan i yngre åldrar varit missanpassade, gör sig efter straffmyndighetsåldern i större utsträckning skyldiga

till gravare förseelser. De kommer från sämre social miljö och utmärker sig för sämre skolförframgång och skolanpassning än sådana ungdomar som först vid 13—15 års ålder blivit uppmärksammade av myndigheter på grund av lagöverträdelser.

Huvudsyftet med den föreliggande undersökningen har alltså varit att belysa den tidiga kriminella debutens prognostiska betydelse. Det är viktigt med tidigt samhälleligt ingripande och det är mest rationellt att satsa på en ungdomsvård, som går långt nedom 15-årsstreck. För den grupp ungdomsbrottslingar som i dagsdebatten dragit till sig det största allmänna intresset, d. v. s. ungdomsvårdsskolornas i kriminalitet ofta recidiverande klientel, skulle sålunda i flertalet fall förebyggande och behandlande åtgärder ha vidtagits långt förr, kanske 10 år tidigare.

Det är att hoppas att i samband med den psykiska barn- och ungdomsvårdens utbyggnad de barnpsykiatriska synpunkterna på de sociala missanpassningsfallen kan ge en starkt auktoritet åt de barnavårdande nämndernas beslut och åtgärder. De tidiga vanartsfallen bör inte komma i skymundan i den utsträckning, som tyvärr hittills på många håll varit fallet. Den som i barnåldern gör sig skyldig till upprepade överträdelser, bör bli föremål för socialpsykiatrisk utredning och barnpsykiatrisk bedömning.

Vanartssymtom kan ha vitt skilda grundorsaker, och det första steget till en individuellt anpassad och rationell behandling är att dessa förutsättningslöst klarläggas. I det barnpsykiatriska arbetet visar det sig ofta möjligt att genom stöd, upplysning och samtidig påverkan av föräldrar och barn förändra atmosfären i ett missanpassat barns uppväxtmiljö så, att asocial tendens kan fås att gå tillbaka. Andra gånger kan miljöbyte, fosterhemsplacering, vård på barnpsykiatrisk klinik etc. vara nödvändig. Under alla förhållanden gäller dock regeln, att tidiga åtgärder säkrast leder till ett gott resultat.